

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 5 Temmuz 2013
Nr. Ref.: AGJ4568/13

KARAR

Başvuru No: KI112/12

Başvurucu

Adem Meta

Mitroviça Bölge Mahkemesi'nin Ac.nr.61/12 sayı ve 13 Şubat 2012 tarihli kararı hakkında anayasal denetim başvurusu

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Enver Hasani, Başkan
Ivan Čukalović, Başkanvekili
Robert Carolan, Üye
Altay Suroy, Üye
Almiro Rodrigues, Üye
Snezhana Botusharova, Üye
Kadri Kryeziu, Üye
Arta Rama-Hajrizi, Üye

Başvurucu:

1. Başvuru Skederay mukimi Adem Meta (bundan sonra: başvuru) tarafından yapılmıştır.

İtiraz Edilen Karar

2. Başvurucu kendisine 22 şubat 2012 tarihinde teslim edilen Ac.nr.61/12 sayı ve 13 Şubat 2012 tarihli Mitroviça Bölge Mahkemesi kararına itiraz etmiştir.

Başvurunun Konusu

3. Başvurucu işyerine iade hakkından yararlanma, Kosova Bağımsız Denetleme Kurulu (KBDK)'nin kararının harfiyen uygulanmasını ve Skenderay Belediye Mahkemesi'nin (0242/2011) kararı ile Mitroviça Bölge Mahkemesi'nin (Ac.Nr.61/12) kararında işyerine iadesine onay verilmeyen kısımlarının iptalini talep etmiştir.

İlgili Hukuk

4. Başvuru Kosova Cumhuriyeti Anayasası (bundan sonra: Anayasa)'nın 113.7 fıkrası, 03/L-121 sayı ve 15 Ocak 2009 tarihli Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasa (bundan sonra: Yasa)'nın 22. maddesi ile Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü (bundan sonra: İçtüzük)'nün 56. kuralı 1. fıkrasına dayandırılmıştır.

Başvuru Süreci

5. Başvurucu 7 Kasım 2012 tarihinde Mahkeme'ye başvurmuştur.
6. Başkan 4 Aralık 2012 tarihinde çıkardığı kararla Üye Ivan Čukalović'i raportör yargıç olarak tayin etmiş ve Üyeler Almiro Rodrigues (başkan), Snezhana Botusharova ve Kadri Kryeziu'dan oluşan Ön İnceleme Heyeti'ni belirlemiştir.
7. Mahkeme, başvurunun kaydedildiğini 13 Aralık 2012 tarihinde başvuru, KBDK, Skenderay Belediyesi ve Mitroviça Bölge Mahkemesi'ne bildirmiştir.
8. Mahkeme 14 Mart 2012 tarihinde başvurucudan KBDK'nin A.02/200/2011 sayı ve 13 Eylül 2011 tarihli kararı ve Mitroviça Bölge Mahkemesi'nin Ac.Nr.61/12 sayı ve 13 Şubat 2012 tarihli kararın ilgili kurumlarca uygulanması için yaptığı işlemler konusunda bilgi vermesini istemiştir.
9. Başvurucu 19 Mart 2013 tarihinde Mahkeme'ye şu evrakı teslim etmiştir: 1. KBDK'nin kendi kararının yürütülmemesine ilişkin olarak Kosova Cumhuriyeti Başbakanı'na gönderdiği 24 Ekim 2011 tarihli tebligat, 2. KBDK'nin kendi kararının yürütülmemesine ilişkin olarak Kosova Cumhuriyeti Meclis Başkanı'na gönderdiği 24 Ekim 2011 tarihli tebligat, 3. Kosova Kamu Denetçisi'nin 5 Kasım 2012 tarihinde Skenderay Belediye Başkanı'na gönderdiği rapor ve tavsiye mektubu ve 4. Belediye Başkanı'nın Kamu Denetçisi'ne gönderdiği 8 Kasım 2012 tarihli cevabı.
10. Ön İnceleme Heyeti 5 Temmuz 2013 tarihinde Raportör Yargıç'ın raporunu görüştüğten sonra Mahkeme Heyeti'ne başvuru hakkında kabul edilirlüğünü önermiştir.

Başvurucu Tarafından Sunulan Olguların Özeti

11. Skenderay Belediye Başkanlığı Personel Dairesi Sorumlusu 10 Mayıs 2011 tarihinde çıkardığı 118/347 sayılı kararla başvurucunun yürüttüğü Skenderay Belediyesi Kültür, Gençlik ve Spor Müdürlüğü Tarih Arşivi meslek memurluğu pozisyonunun lağvedilmiştir. Personel Dairesi Sorumlusu'nun kararı diğerleri yanı sıra Kültür, Gençlik ve Spor Müdürlüğü Tarih Arşivi meslek memurluğu pozisyonunun lağvının da öngörüldüğü ve Skenderay Belediye Başkanı tarafından 5 Mayıs 2011 tarihinde imzalanan 02-112-333 sayılı Belediye İdaresi Reformuna ilişkin karara dayandırılmıştır.
12. Başvurucu 9 Haziran 2011 tarihinde Skenderay Belediyesi Uyuşmazlıklar ve İtirazlar Komisyonu'na 118-639 sayılı itiraz dilekçesini sunmuştur.
13. Başvuru ekindeki evraka göre Skenderay Belediyesi Uyuşmazlıklar ve İtirazlar Komisyonu başvurucunun itiraz dilekçesine karşılık olarak herhangi bir karar çıkarmamıştır.
14. Başvurucu 8 Ağustos 2011 tarihinde BDK'ya (02/200/2011) itiraz dilekçesiyle başvurarak işeri lağvı kararının idari usul hükümleri, Kosova Cumhuriyeti Kamu Hizmetlileri Yasası (03/L-149) hükümlerine ve Skenderay Belediyesi Teşkilat İçtüzüğüne aykırı şekilde yapıldığını ve maddi hukukun yanlış uygulandığını ileri sürmüştür. Başvurucu işyerine iadesini ve 1 Mayıs 2011 tarihinden kararın yürütmeye konacağı tarihe kadarki dönemde ödenmemiş maaşlarının tazminini talep etmiştir.
15. BDK 13 Eylül 2011 tarihinde çıkardığı A 02/200/2011 sayılı kararda başvurucunun itirazını onayıp Skenderay Belediye Başkanlığı Personel Dairesi Sorumlusu tarafından çıkartılan işyeri lağvına ilişkin 118-347 sayılı kararı feshederek Skenderay Belediye İdaresine kararın teslim alınacağı tarihten itibaren on beş (15) gün içerisinde başvurucunun maaşlarının geriye dönük şekilde ödenmesi de dahil olmak üzere, iş ilişkisinden doğan tüm hak ve sorumluluklarla birlikte işyerine iadesini emretmiştir. KBDK devamında kendi kararının Skenderay Belediyesi İdaresi ve Personel Dairesi tarafından uygulanması gerektiğini belirtmiştir.
16. Başvurucu 11 Ekim 2011 tarihinde KBDK kararının uygulanması için Skenderay Belediye Mahkemesi'ne başvurmuştur.
17. KBDK 24 Ekim 2011 tarihinde kendi kararının ilgili organca uygulanmadığı konusunda bilgilendirmiştir.
18. Skenderay Belediye Mahkemesi 8 Kasım 2011 tarihinde çıkardığı 0242/2011 sayılı kararla başvurucunun işyerine iadesine ilişkin kararın uygulanması önerisini reddetmiş ancak maaşların tazmini kısmını onamıştır. *Belediye Mahkemesi karar gerekçesinde [...] Kosova Bağımsız Denetleme Kurulu kararının Kamu Hizmetlilerinin işyerlerine iadesi konusunda icra gücüne sahip değildir*, ifadesini kullanmıştır.

19. Başvurucu 24 Aralık 2011 tarihinde Skenderay Belediye Mahkemesi'nin 0242/2011 sayılı kararına karşı Mitroviça Bölge Mahkemesi'nde itiraz başvurusunda bulunmuştur.
20. Mitroviça Bölge Mahkemesi 13 Şubat 2012 tarihinde çıkardığı Ac. Nr. 61/12 sayılı kararla başvurunun itirazını temelden yoksun olarak reddetmiş ve Skenderay Belediye Mahkemesi'nin kararının tamamını onamıştır. Bölge Mahkemesi işyerine iade kararının icrasının ilgili kurumun görevi olduğunu ve bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde icra konusunda sorumluluk hakkı Başbakanlığa ait olduğunu belirtmiştir.
21. Kamu Denetçisi 5 Kasım 2012 tarihinde Skenderay Belediye Başkanı'na yazı göndererek KBDK'nin A 02/200/2011 sayı ve 13 Eylül 2011 tarihli kararının icrası için tedbirlerin alınmasını önermiştir. Kamu Denetçiliği'nin raporunda [...] KBDK'nin kesinleşmiş idari kararının Skenderay Belediyesince icra edilmeyişi insan hakları ihlali oluşturur ve vatandaşların adaletin uygulanması ile hukuk devleti inancını sarsar[...] ifadesine yer verilerek Skenderay Belediye Meclisi'ne herhangi bir geciktirme olmasının KBDK kararı doğrultusunda başvurunun işyerine iadesi için derhal tedbir alınması önerilmiştir.
22. Skenderay belediye Başkanı 12 Kasım 2012 tarihinde Kamu Denetçiliği Kurumuna cevaben KBDK kararının tek yanlı çıkarıldığını, işverenin şikayeti ve yukarıda mezkur karar konusunda bilgilendirilmeyerek karşı tarafça delillerin sunulması imkansız hale getirildiğini bildirmiştir.

Başvurucunun İddiaları

23. Yukarıda belirtildiği şekilde başvuru Bölge Mahkemesi'nin Ac. nr. 61/12 sayı ve 13 Şubat 2012 tarihli kararının Anayasa'nın 21. maddesi [Genel Esaslar], 31. maddesi [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı], 32. maddesi [Kanun Yollarına Başvurma Hakkı] ve 54. maddesi [Hakların yargı Yoluyla Korunması] ile AİHS'nin 6. maddesi [Adil Yargılanma Hakkı] ve 13. maddesi [Etkili Başvuru Hakkı] ile güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.
24. Başvurucu Anayasa Mahkemesi'nden Skenderay Belediye Mahkemesi'nin 0242/2011 sayı ve 8 Kasım 2011 tarihli kararı ve Mitroviça Belediye Mahkemesi'nin Ac. Nr. 61/12 sayı ve 13 Şubat 2012 tarihli kararında işyerine iadesinin onanmadığı kısımlarının iptalini talep etmiştir.

İdari ve Adli Kararların İcrası Usulüne İlişkin İlgili Yasal Hükümler

İcra Usulleri yasası (03/L-008)

25. Madde 1 [Yasa İçeriği]

1.1 İşbu Yasa tarafınca, özel bir yasa ile aksi öngörülmediği takdirde, ona bağlı olarak icra hakları (icra usulleri) esasları gereksinimlerinin gerçekleştirildiği mahkeme usullerine ilişkin kurallar belirlenir.

1.2 *İşbu Yasa hükümleri, belirtilen bu tür icra ile ilgili olarak bir diğer organ yargılama yetkisinin bir yasa ile öngörüldüğü durumları dışında, aynı zamanda parasal yükümlülüklerin öngörüldüğü idari ve hafif suçlar usulleri kararlarında verilen icra için de uygulanır.*

26. Madde 24, fıkra 1 [İcra Yetkisi]

24.1 İcra hakları aşağıdakiler gibidir:

- a) mahkeme icra kararı ve icra mahkeme uzlaşması;*
- b) parasal yükümlülükle ilgili olması ve yasa ile bir başka durumun öngörülmesi halinde, idari usul ve idari uzlaşmalarda verilen icra kararı;*
- c) noter icra belgesi;*
- d) yasa ile icra belgesi olarak adlandırılan diğer bir belge.*

27. Madde 26, fıkra 3 [Kararların İcra Edilebilirliği]

İdari usulde verilen karar, böyle bir usulün düzenlendiği kurallara uygun bir şekilde gerçekleşmesi halinde icra edilebilir hal alır.

28. Madde 294, fıkra 1 [Çalışanın İşe İadesi Durumunda Maaşların Tazmini]

İşçinin işyerine geri çevrilmesi önergesinde bulunan icraat alacaklısı, işçinin işyerine geri çevrilmesi ile ilgili kararın geçerlilik kazandığı günden itibaren işyerine geri çevrildiği güne kadar ödenen aylık gelirler adına, ödeneklerin işveren tarafından para tutarının verilmesini belirleyen kararnamenin mahkeme tarafından getirilmesini isteme hakkına sahiptir. Aynı kararname ile mahkeme, belirli aylık gelirlerin verilmesi ile ilgili icraatın uygulanmasını saptar.

03/L-192 sayılı Kosova Kamu Hizmetlileri Bağımsız Denetleme Kurulu Yasası

29. Madde 13 [Kurul Kararları]

Kurul tarafından alınan kararname, nihayi bir idari kararnameyi oluşturur ve işverenin personel yüksek görevlisi ya da en yüksek yetkili idare makamı, ya da itiraz eden taraf ile ilgili ilk kararnameyi alan sorumlu görevlisi tarafından yerine getirilir. Kararnamenin teslim alınmasından itibaren on beş (15) günlük bir zaman dilimi içerisinde onun gerçekleştirilip yerine getirilmesi gerekir.

30. Madde 14 [İtiraz Hakkı]

Kurul tarafından alınana kararname ile memnun olmayan ve Kurulun aldığı söz konusu kararının kanuna aykırı olduğu görüşünde olan taraf, kararnamenin tebligat yolu ile ibraz edildiği tarihten itibaren otuz (30) günlük bir zaman dilimi içerisinde yetkili bir mahkemede idari bir dava

süreci için başvuru yapabilir. Mahkemede idari davanın başlatılması, Kurul kararının yerine getirilmesi için engel değildir.

31. Madde 15 [Kurul Kararlarının İcra Edilmemesi Durumunda İzlenecek Yol]

Kurul tarafından alınan kararların yerine getirilmediği durumda izlenecek usul ve prosedürler

1. *Kurul tarafından alınan kararın ilgili kurumun sorumlu kişisi tarafından yerine getirilmemesi, Kosova Cumhuriyeti Kamu Hizmetler Personeli – Devlet Memurları Kanun ile öngörülen görevlerin ciddi bir ihlalini oluşturur.*

2. *Bir kurum ve kuruluşun yetkili sorumlusu Kurul tarafından alınan bir kararnameyi, işbu Kanun 13. maddesi ile belirlenen sürede yerine getirmediği durumda, bahs edilen kararname ile belirlenen uygulama süresinin tamamlanmasından sonra on beş (15) günlük bir zamanın geçmesi halinde, Kurul, düzenleyeceği yazılı bir bildiri ile Başbakana ve bu icra işlemini yerine getirmesi gereken sorumlunun doğrudan doğruya amirine bilgi verir.*

3. *İşbu maddenin 2. fıkrası esasınca bildirinun sunulması istemi, icra işlemi için sorumlu olan sorumlu yönetici kişiye karşı disiplin prosedürünün açılması anlamına da gelir ve böyle var sayılır, ve bu süreç Kosova Cumhuriyeti Kamu Hizmetler Personeli – Devlet Memurları Kanunu ile öngörülen hüküm ve kurallara uyacak şekilde yerine getirilir.*

4. *Bahs edilen bu kararın yerine getirilip icra edilmesi süresinden itibaren otuz (30) günlük bir zaman dilimi içerisinde, ilgili taraf, bunu yerine getirmeyen kurum ve onun yönetici personeline karşı, belediyenin yetkili mahkemesine başvurup bir icra süreci başlatabilir ve bu gelişme yüzünden ileri gelen maddi zarar ve maddi olmayan zararları geri ödenmesini – tazmin edilmesini talep edebilir. Eğer yetkili mahkeme, bununla ilgili duruşma sırasında, kararnamenin yerine getirilmesine itiraz eden işçiyi (tarafı) haklı bulursa, ayrıca almadığı maaş ve gelirlerin geri ödenmesi, mahkeme masrafları ve diğer olası masraflarının da telafi edilmesi konusunda da karar alırsa, bu kuruluşta icra görevinde sorumlu olan kişi kanuna göre bu kuruluşu maddi zarar sokması yüzünden de sorumluluk taşır.*

5. *Kurul tarafından alınan ancak icra edilip gerçekleşmeyen kararnamele hakkında Kosova Cumhuriyeti Meclisine yazılı bir rapor gönderip olay hakkında bilgi vermesi gerekir.*

Başvurunun Kabul Edilirliğinin Değerlendirilmesi

32. Başvurunun esas incelemesine geçmeden önce Mahkeme, başvuruçunun Anayasa’da belirtilip Yasa ve İÇtüzük’te açıklanan kabul edilirlilik koşullarını yerine getirip getirmediğini değerlendirmek durumundadır.

33. Mahkeme öncelikle Anayasa'nın 113.7 fıkrası uyarınca başvuruçunun Mahkeme'ye başvurmaya yetkili taraf olup olmadığını değerlendirmek durumundadır.

Fıkra şöyledir:

Yasalarla belirlenen tüm yasal yollar tükendikten sonra bireyler, kamu otoriteleri tarafından kendi bireysel hak ve özgürlükler ihlal edildiğinde dava açma haklarına sahiptirler.

34. Mahkeme bununla ilgili olarak başvuruçuların gerçek kişilik olarak Anayasa'nın 113.7 fıkrası [Yargılama Yetkisi ve Yetkili Taraflar] uyarınca yetkili taraf olduğunu tespit etmiştir.

35. Mahkeme ayrıca Anayasa'nın 113.7 fıkrası ve Yasa'nın 47.2 fıkrasında belirlenmiş kriterler uyarınca kanun yollarının tüketilip tüketilmediğini belirlemek durumundadır. Başvuruçucu ilk olarak çalışmakta olduğu kurum içerisinde tüm kanun yollarını tüketmiştir. Daha sonra KBDK nezdinde itiraz yoluna devam ederek idari usul bakımından kesinleşmiş karar çıkarılmıştır. O, mevcut başvuruda hakkında itiraz yolu bulunmayan Ac. Nr. 61/12 sayı ve 13 Şubat 2012 tarihli Mitroviça Bölge Mahkemesi'nin kararıyla icra usulü bakımından da en son kanun yolunu tüketmiştir. Bunun sonucu olarak başvuruçucu mevcut mevzuata göre kanun yollarını tüketmiştir.

36. Başvuruçunun kesinleşmiş son yargı kararını teslim aldıktan sonra dört (4) aylık süre içerisinde başvurusunu teslim etme kıstasıyla ilgili olarak Mahkeme, işyerine iadesiyle ilgili KBDK kararının Mitroviça Bölge Mahkemesi tarafından (Ac. Nr. 61/12 sayı ve 13 Şubat 2012 tarihli karar) yürütülmemesi durumunun günümüzde de devam ettiğini tespit etmiştir. Mahkeme ile KBDK olmak üzere iki kurumun kararlarının yürütülmemesiyle ilgili olarak Anayasa Mahkemesi'ne bir dizi başvuru yapılmıştır. Bu başvurularda Mahkeme süreklilik arz eden bir durum varlığını tespit etmiş ve bu durumlarda süre kıstası uygulanmamıştır (bkz. KI08/09, Ferizovik IMK Çelik Fabrikası Bağımsız İşçi Sendikası başvurusu hakkında 17 Aralık 2010 tarihli karar ve KI50/12, Agush Lolluni başvurusu hakkında 17 Temmuz 2012 tarihli karar). Bu nedenle kesinleşmiş mahkeme kararının çıkartıldığı tarihten itibaren dört aylık süre içerisinde mahkeme başvuru kıstası, durumun sürekliliğinden dolayı konuyla bağlantısız olarak kabul edilmiştir. Bu istisna Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadında da açıkça belirlenmiştir.

37. Mahkeme devamında başvuruçunun yetkili mahkemelerin KBDK kararını yürütme başarısızlığına itiraz ettiğini. Bu nedenle dört aylık süre içerisinde başvuruyu teslim etme kıstası kamu otoritesinin kararının uygulanmadığı durumda geçerli değildir (bkz, *mutatis mutandis*, Iatridis v. Yunanistan, 59493/00 sayılı başvuru, 19 Ekim 2000 tarihli Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı). AIHM *Iatridis v. Yunanistan* davasında yürütmenin özel kararı kabul etmeyi reddettiği durumda süre sınırı kuralının geçersiz olduğunu açıkça tespit etmiştir.

38. Yasa'nın 48. maddesinde "*İstem müracaatında bulunan kişi, isteminde hangi hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğini tahmin ettiğini ve müracaatta bulunan*

kişinin itirazda bulunmak istediği kamu otoritenin somut işleminin hangisi olduğu konusunda doğru bir açıklama yapmakla görevlidir” belirlenen kıstasın yerine getirilmesiyle ilgili olarak Mahkeme başvurusunun Anayasa ve diğer hükümlerle güvence altına alınmış hangi haklarının Skenderay Belediye Mahkemesi’nin 0242/2011 sayı ve 8 Kasım 2011 tarihli kararı ve Mitroviça Bölge Mahkemesi’nin Ac. nr. 61/12 sayı ve 13 Şubat 2012 tarihli kararıyla ihlal edildiğini açıkça belirttiğini tespit etmiştir.

39. Başvurucunun başvuru sunmaya yetkili taraf olduğu, kanun yollarını tükettiği, yasal süre içerisinde başvuruda bulunmaya ilişkin koşulları yerine getirdiği ve itiraz edilen kararlar dahil olmak üzere ihlal edilen hak ve özgürlüklerin açıkça belirtildiğini dikkate alarak Mahkeme, başvurusunun kabul edilirlilik koşullarını yerine getirdiğini değerlendirmiştir.

Başvurunun Maddi Yönünün Değerlendirilmesi

40. Başvurucu usule ilişkin tüm kabul edilirlilik kıstaslarını yerine getirmiş olduğundan Mahkeme başvurunun esas incelemesine geçmiştir.

I. Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkıyla ilgili olarak

41. Başvurucu Anayasa’nın 31. maddesiyle güvence alınan adil ve tarafsız yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

42. Anayasa’nın 31.1 fıkrası şöyledir:

Herkesin mahkeme, diğer devlet organları ve kamusal yetkiye sahip kurumların nezdinde eşit muamele haklarının korunması güvenceye bağlıdır.

43. Mahkeme başvurusunun, KBKD’nin kendisinin işe iadesine ve ödenmemiş maaşlarının tazminine ilişkin kararının uygulanması talebini reddeden Ac. nr. 61/1 sayı ve 13 Şubat 2012 tarihli Mitroviça Bölge Mahkemesi ile E.nr. 0242/2011 sayı ve 8 Kasım 2011 tarihli Skenderay Belediye Mahkemesi kararına itiraz ettiğini tespit etmiştir.

44. Mahkeme, KBKD’nin (A. 02/200/2011 sayılı kararıyla) 13 Eylül 2011 tarihinde başvurusunun itirazını onayıp Skenderay Belediye İdaresinden kararın teslim alındığı tarihten itibaren 15 gün içerisinde başvurucuya ödenmemiş maaşlarının tazmini dahil, iş ilişkisinden doğan tüm haklarıyla işyerine iadesini talep etmiştir. KBKD kararı şunu belirlemiştir:

Kurul kararı nihai idari karar olup taraflara ilişkin kararı teslim alan kurumun üst düzey memuru veya ilgili kurumun yetkilisi tarafından icra edilmelidir.

45. Mahkeme bu doğrultuda Anayasa’nın 101.2 fıkrası uyarınca KBKD’nin yasayla kurulmuş bağımsız organ olduğunu hatırlatır. Bu yüzden bu kurumun yetki alanı içerisindeki meselelerle ilgili kararlarından kaynaklanan tüm yükümlükler çalışanlarının statüleri Kosova Cumhuriyeti Kamu Hizmetlileri Yasası ile düzenlenen diğer ilgili kurumlar için hukuki etkisi vardır. KBKD

kararı nihai ve bağlayıcıdır ve de KBDK kararına karşı yapılan itiraz yürütmeyi durdurmaz (bkz. KI129/11 Viktor Marku başvurusu hakkında 17 Temmuz 2012 tarihli karar).

46. Mitroviça Bölge Mahkemesi 13 Şubat 2012 tarihinde çıkardığı AC: Nr. 61/12 sayılı kararla KBDK kararı hakkında çıkarılan E. Nr. 0242/2011 sayı ve 8 Kasım 2011 tarihli Skenderay Belediye Mahkemesi kararının sadece maaşların tazminine ilişkin bölümünü onamıştır. Mitroviça Bölge Mahkemesi 03/L-008 sayılı İcra Usulleri Yasasının 24. maddesi [İcra Gücü] uyarınca başvuru icrasına işyerine iadesinin ilgili kurum içerisindeki yetkilileri yükümlülüğü olduğunu, böyle bir yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde işyerine iade kararının icrası için Kosova Başbakanlığı'nın yetkili olduğunu belirtmiştir.
47. Yukarıda belirtilen olgulara göre Mahkeme, başvuru icrasına işyerine iadesinin ilgili kurum içerisindeki yetkilileri yükümlülüğü olduğunu, ancak onun tüm bu gayretlerine rağmen KBDK kararının ne Skenderay Belediyesi organlarıca uygulanmadığını ne de kararın kendisinin işyerine iadesiyle ilgili kısmının yetkili mahkemelerce icra edilmediğini tespit etmiştir.
48. Mahkeme, AİHS'nin 6. maddesinin, Anayasa'nın 31. maddesiyle de güvence altına alınmış olan *Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı* çerçevesi içerisindeki idari usuller için de uygulanabileceğini tespit etmiştir.
49. Mahkeme, nihai ve kesinleşmiş kararın icrasının Anayasa'nın 31. maddesi ve AİHS'nin 6. maddesiyle güvence altına alınan adil yargılanma hakkının yapısal parçası olarak ele alınması gerektiği görüşündedir. Yukarıda mezkur ilke, sonucunun müdahil tarafın medeni hakları açısından önemli olan idari uyuşmazlığa ilişkin usul bakımından çok daha önemlidir (bkz. *mutatis mutandis*, *Hornsby v. Yunanistan*, no: 18357/91, 19 Mart 1997 tarihli kararın 40-41. paragrafları).

II. Etkili Başvuru Hakkıyla ilgili olarak

50. Başvuru, Anayasa'nın 32 ve 54. maddeleriyle güvence altına alınmış etkili başvuru hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. Madde 32 [Hukuki Araçlara Başvurma Hakkı] şöyledir:

Her kişi, yasayla belirlenen hak ve çıkarlarına tecavüz eden mahkeme ve yönetim kararlarına karşı hukuki araçlara başvurma hakkına sahiptir.

52. Madde 54 [Hakların Yargı Yoluyla Korunması] şöyledir:

Herkesin, bu anayasa ve yasayla güvenceye bağlanmış hakların ihlali veya yok sayılması durumunda yargı yoluyla koruma ve böyle bir hakkın ihlali tespit edildiği durumda etkin yasal araçlara başvurma hakkı vardır.

53. Bunun dışında AİHS'nin 13. maddesi şöyledir:

Bu sözleşmede tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev ifa eden kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, durumun düzeltilmesi için ulusal bir makama başvurma hakkına sahiptir.

54. Mahkeme devamında ilgili organlara KBDK kararının zamanında icrasını yerine getirme yükümlülükleriyle alakalı kanun araçlarının veya diğer etkili mekanizmaların uygulanmayışının Anayasa'nın 32. maddesi [Hukuki Araçlara Başvurma Hakkı] ile 54. maddesi [Hakların Yargı Yoluyla Korunması] ve AİHS'nin 13. maddesiyle güvence altına alınan haklarla ilgili meselenin ortaya çıkmasına neden olduğunu tespit etmiştir. Bu hükümlere göre her kişinin hak ve çıkarlarını ihlal eden adli ve idari kararlara karşı kanun yollarına yasayla belirlendiği şekilde başvurma hakkı vardır (bkz. *mutatis mutandis*, Voytenko v. Ukrayna, No: 18966/02, 29 Haziran 2004 tarihli kararın 46-48. paragrafları).
55. Ayrıca yetkili organların hem yasal anlamda hem uygulamada etki olan ve gereksiz gecikmeler olmaksızın kararların uygulanmasını sağlayacak bir sistem kurma yükümlülükleri vardır (bkz. KI50/12 Agush Lolluni başvurusu, 16 Temmuz 2012 tarihli karar ve *mutatis mutandis*, Pecevi v. Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti, No: 21839/03 AİHM, 6 Kasım 2008 tarihli kararı).
56. Mahkeme bununla ilgili olarak Kosova Cumhuriyeti hukuk sisteminin nihai ve kesinleşmiş bir yargı kararının müdahil taraflardan birinin aleyhinde olacak şekilde etkisiz kalmasına izin verilmesinin anlamsız olacağını tespit etmiştir. Yukarıda zikredilen maddelerin yorumlanması sadece yargıya erişim ve yargı korumasıyla ilgilidir. Yargılama usullerinin etkisizliği ve kararlarının uygulanmaması AİHM içtihatlarında açıkça belirtilmiş olan ve Kosova makamlarının uymakla yükümlü oldukları hukukun üstünlüğü ilkesiyle bağdaşmayan durumlara sevk edecek etki yaratır. (bkz. *mutatis mutandis*, 67534/01 sayılı Romashov v. Ukrayna davasına ilişkin 27 Temmuz 2004 tarihli karar).

III. Anayasa'nın 21 ve 49. maddeleriyle ilgili olarak

57. Başvurucu ayrıca Anayasa'nın 21 ve 49. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.
58. Anayasa'nın 21. maddesi Anayasa'nın II. Kısmında güvence altına alınan temel hak ve özgürlükler için geçerli olan genel esasları temsil eder.
1. *İnsan temel hak ve özgürlükleri bölünmez, değiştirilmez ve dokunulmaz olup Kosova Cumhuriyeti hukuk düzeninin temelini oluşturur.*
  2. *Kosova Cumhuriyeti, bu Anayasayla öngörülen insan hakları ve temel özgürlüklerini korur ve güvenliğini sağlar.*
  3. *Başkalarının insan hakları ve temel özgürlüklerine saygı göstermek herkesin görevidir.*

4. Anayasada öngörülen insan hakları ve temel özgürlükleri, uygulanabildiği ölçüde tüzel kişilikler için de geçerlidir.

59. Anayasa'nın 49. maddesi şöyledir:

1. Çalışma hakkı güvenceye bağlıdır.
2. Her birey meslek ve işyerini seçmede özgürdür.

60. Mahkeme, KBKD kararlarının uygulanmayışının Anayasa'nın 31, 32 ve 54. maddeleri ile AİHS'nin 6 ve 13. maddeleriyle güvence altına alınan haklar çerçevesinde yer aldığından bu başvuruda çalışma hakkı ihlali iddiasının ilgisiz olduğu görüşündedir.

61. Mahkeme nihayetinde Anayasa'nın 31, 32 ve 54. maddeleri ile AİHS'nin 6 ve 13. maddeleri ihlalinin bulunduğunu tespit etmiş olduğundan Anayasa'nın 21 ve 49. maddeleri ihlali iddiası üzerinden daha fazla durmanın gerekli olmadığı görüşündedir.

Sonuç

62. Sonuç olarak Mahkeme, KBKD kararının tamamının derece mahkemelerince uygulanmayışı ve Kosova Cumhuriyeti yetkili organlarınca ilgili organ ve yargı kararlarının uygulanması için etkili bir mekanizma sağlayamayışı Anayasa'nın 31, 32 ve 54. maddeleri ile AİHS'nin 6 ve 13. maddeleri ihlali teşkil ettiğini tespit etmiştir. Bunun sonucu olarak yukarıda zikredilen maddelerle güvence altına alınan adil yargılanma ve etkili başvuru hakları ihlal edilmiştir ve KBKD'nin nihai kararı bütün olarak uygulanmalı, yukarıda 60 ve 61. paragraflarda belirtilen gerekçelerden dolayı Mahkeme, Anayasa'nın 21 ve 49. madde ihlali iddialarını daha fazla incelemenin gerekli olmadığı görüşündedir.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa'nın 113.7 fıkrası, Yasa'nın 20. maddesi ve İÇTÜZÜĞÜN 56. kuralı 1. fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesi'nin 5 Temmuz 2013 tarihinde yapılan duruşmasında oybirliğiyle:

- I. Başvurunun kabul edilir olduğuna,
- II. Anayasa'nın 31, 32 ve 54. maddeleri ile AIHS'nin 6 ve 13. maddeleri ihlali bulunduğu,
- III. Anayasa'nın 21 ve 49. madde ihlali iddialarını incelemenin gereksiz olduğuna,
- IV. Mitroviça Bölge Mahkemesi'nin Ac. nr. 06/12 sayı ve 13 Şubat 2012 tarihli kararının yeniden görüşülmek Mitroviça Temel Mahkemesi Skenderay Şubesi'ne iadesine,
- V. İÇTÜZÜĞÜN 63. kuralı 5. fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesi kararının uygulanması için alınan tedbirlerle ilgili bilgi vermesi konusunda Mitroviça Temel Mahkemesi Skenderay Şubesi'ne emredilmesine,
- VI. Kararın taraflara bildirilmesine,
- VII. Yasa'nın 20.4 fıkrası uyarınca Resmi Gazete'de yayımlanmasına karar verilmiştir.
- VIII. İşbu karar derhal yürürlüğe girer.

Raportör Yargıç

Ivan Čukalović, imza

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Prof. Dr. Enver Hasani, imza